

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА ГЕОДЕЗІЇ, КАРТОГРАФІЇ ТА КАДАСТРУ
(Укргеодезкартографія)**

НАКАЗ

19 червня 2009 р.

м. Київ

№ 59

**Про затвердження Кодексу усталеної практики
"Структура та зміст Державного реєстру географічних назв"**

З метою підвищення якості картографічних видань, відповідно до статті 9 Закону України "Про географічні назви", статей 16, 17 Закону України "Про топографо-геодезичну і картографічну діяльність" і вимог Положення про Державний реєстр географічних назв, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11.05.2006 № 622

наказую:

1. Затвердити Кодекс усталеної практики "Структура та зміст Державного реєстру географічних назв" (далі – Кодекс усталеної практики), що додається.
2. Ввести в дію Кодекс усталеної практики з 1 липня 2009 року.
3. Утримувачем оригіналу Кодексу усталеної практики визначити Державний картографо-геодезичний фонд України.
4. Укргеодезкартографії (Заєць І. М.) забезпечити впровадження та дотримання вимог цього Кодексу усталеної практики при створенні і веденні Державного реєстру географічних назв.
5. Контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.

Голова В. П. Ткаліч

Затверджено
наказом Державної служби геодезії,
картографії та кадастру
від 19 червня 2009 року № 59

**КОДЕКС УСТАЛЕНОЇ ПРАКТИКИ
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ГЕОДЕЗІЇ, КАРТОГРАФІЇ ТА КАДАСТРУ
"СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРУ ГЕОГРАФІЧНИХ НАЗВ"**

Чинний від 2009–07–01

1 СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ

1.1 Цей Кодекс усталеної практики "Структура та зміст Державного реєстру географічних назв" (далі – Кодекс усталеної практики) визначає основні принципи формування бази даних Державного реєстру географічних назв, здійснення унормування, обліку та державної реєстрації географічних назв. Встановлює реєстраційно-облікові форми, за якими проводиться облік та державна реєстрація географічних назв.

2 НОРМАТИВНІ ПОСИЛАННЯ

У цьому Кодексі усталеної практики є посилання на такі нормативні документи:

Закон України "Про географічні назви",

Положення про Державний реєстр географічних назв, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 11.05.2006 р. № 622.

3 ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ

Нижче подано терміни, вжиті у цьому Кодексі усталеної практики, та визначення позначених ними понять [1].

3.1 географічна назва

Власна назва географічного об'єкта, що застосовується для його розпізнавання та встановлення відмінності від інших об'єктів.

3.2 географічний об'єкт

Цілісне і відносно стабільне утворення Землі природного або антропогенного походження, що існує або існувало в минулому, і характеризується певним місцезнаходженням.

3.3 встановлення географічних назв

Виявлення існуючих або відомих у минулому історичних географічних назв, найменування та перейменування географічних об'єктів.

3.4 унормування географічних назв

Вибір найбільш вживаних і прийнятних географічних назв та визначення їх написання мовою, якою вони вживаються, за встановленими правилами.

3.5 унормована назва географічного об'єкта

Найбільш прийнятна назва географічного об'єкта з усіх можливих варіантів назви, погоджена офіційним органом з географічних назв та записана українською мовою за нормами та правилами українського правопису.

4 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

4.1 Цей Кодекс усталеної практики розроблено відповідно до вимог Закону України "Про географічні назви", Положення про Державний реєстр географічних назв, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11.05.2006 р. № 622, та Положення про Міжвідомчу науково-методичну раду з питань географічних назв, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19.04.2006 р. № 543.

4.2 У цьому Кодексі усталеної практики узагальнено й деталізовано структуру Державного реєстру географічних назв, передбачено порядок формування його бази даних, визначено джерела інформації про географічні назви України та зарубіжних країн і відомості про них, що вносяться до бази даних, встановлено порядок реєстрації назв географічних об'єктів.

4.3 Дані Державного реєстру географічних назв будуть використовуватися при формуванні та впровадженні в Україні національної інфраструктури геопросторових даних, стануть її складовою частиною.

4.4 Автоматизована інформаційно-пошукова система забезпечить підготовку вихідної інформації, введення її у базу даних, облік та реєстрацію географічних назв, збереження інформації, ведення бази даних (внесення нових географічних назв, корегування чи оновлення інформації), обробку інформації та видачу даних на запити користувачів.

5 СТРУКТУРА ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРУ ГЕОГРАФІЧНИХ НАЗВ

5.1 Загальна інформація

Державний реєстр географічних назв ведеться українською мовою і складається з двох частин: відомості про назви географічних об'єктів, що знаходяться на території України, її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони України; відомості про назви географічних об'єктів, що знаходяться на території інших країн та використовуються в Україні, а також географічних об'єктів Землі, відкритих чи досліджених українськими дослідниками і вченими.

5.2 Формування Державного реєстру географічних назв

5.2.1 Передбачається такий порядок формування Державного реєстру географічних назв:

збір, аналіз і систематизація відомостей про географічні назви та географічні об'єкти з різних джерел; унормування географічної назви; внесення інформації до картки обліку географічних назв; введення вихідної інформації у базу даних; реєстрація унормованих географічних назв.

5.2.2 Формування бази даних географічних назв України буде здійснюватися за адміністративно-територіальними одиницями (АР Крим, області, райони, міста, сільські та селищні ради) на основі топографічної карти масштабу 1:100 000.

Після первинного наповнення бази даних передбачається збір інформації про географічні назви з топографічної карти масштабу 1:10 000, з залученням до цієї діяльності державних топографо-геодезичних підприємств.

5.2.3 Базу даних географічних назв зарубіжних країн передбачається сформувати на основі електронного Газетира географічних назв світу (2006 р.), а також карт Атласу світу масштабів 1:3 000 000, 1:3 300 000, 1:8 000 000, 1:18 000 000 (ДНВП "Картографія", 2005 р.), географічних словників та інших картографічних і довідкових матеріалів.

5.2.4 Встановлення назв адміністративно-територіальних, соціально-економічних, природно-заповідних та фізико-географічних об'єктів здійснюється за документами відповідних органів державної влади

та місцевого самоуправління, а також картографічними, архівними, статистичними, енциклопедичними, довідковими та іншими джерелами.

5.2.5 Виявлення географічних назв, не зафіксованих у офіційних чи історичних джерелах, здійснюється під час картографування території, проведення топонімічних досліджень, шляхом опитування місцевого населення, за допомогою краєзнавців, географів, істориків та інших фахівців.

5.3 Облік та реєстрація географічних назв

5.3.1 Систематизована та унормована інформація вноситься до картки обліку географічних назв України (додаток А.1) та картки обліку географічних назв зарубіжних країн (додаток А.2) для підготовки її до введення до бази даних Державного реєстру географічних назв.

5.3.2 Назви географічних об'єктів, що були присвоєні з порушенням вимог чинного законодавства про географічні назви, обліку не підлягають і до Державного реєстру географічних назв не вносяться.

5.3.3 Інформація про назви географічних об'єктів з картки обліку вводиться до бази даних Державного реєстру географічних назв за відповідними реєстраційно-обліковими формами.

5.3.4 До реєстраційно-облікової форми географічних назв України, яка включає 46 показників (додаток А.3), вносяться такі обов'язкові відомості:

- унормована географічна назва;
- географічна назва латиницею;
- вид географічного об'єкта;
- ознака існування географічного об'єкта на момент реєстрації;
- адміністративний статус населеного пункту;
- код КОАТУУ (для населених пунктів);
- адміністративно-територіальна прив'язка географічного об'єкта;
- джерела та дати встановлення зазначених відомостей;
- географічні координати географічного об'єкта;
- номенклатура аркуша топографічної карти;
- прив'язка до інших географічних об'єктів.

5.3.5 До реєстраційно-облікової форми географічних назв зарубіжних країн, яка включає 37 показників (додаток А.4), вносяться такі обов'язкові відомості:

- унормована українською мовою географічна назва;
- джерело та дата встановлення унормованої географічної назви;
- національне унормоване написання географічної назви;
- мова оригінальної назви географічного об'єкта;
- країна (місцезнаходження об'єкта);
- офіційна мова/мови;
- вид географічного об'єкта;
- адміністративний статус географічного об'єкта;
- адміністративно-територіальна прив'язка географічного об'єкта;
- джерела та дати встановлення зазначених відомостей;
- географічні координати географічного об'єкта;
- картографічні джерела;
- прив'язка до інших географічних об'єктів.

5.3.6 Додаткова інформація (варіанти назви та виду географічного об'єкта, інформація про перейменування та зміну категорії географічного об'єкта тощо) до реєстраційно-облікових форм вноситься при її наявності.

5.3.7 Реєстрація географічних назв здійснюється при внесенні унормованої географічної назви до Державного реєстру географічних назв.

Унормованій географічній назві України присвоюється реєстраційний номер. Географічній назві зарубіжної країни, унормованій українською мовою, – обліковий номер.

При перейменуванні географічного об'єкта інформація про нову назву вноситься до Державного реєстру географічних назв під іншим номером.

6 ЗМІСТ ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРУ ГЕОГРАФІЧНИХ НАЗВ

6.1 Відомості про географічні назви України та джерела їх встановлення

6.1.1 До бази даних Державного реєстру географічних назв вносяться унормовані назви географічних об'єктів, що знаходяться на території України, офіційно встановлені, як найбільш уживані й прийнятні для цих об'єктів та записані українською мовою за нормами і правилами українського правопису.

6.1.2 Для унормування українських географічних назв, в залежності від виду географічного об'єкта, використовуються відповідні джерела. Якщо в джерелах є розбіжності щодо назви географічного об'єкта, то це питання розглядає Міжвідомча науково-методична рада з питань географічних назв та надає свої рекомендації.

6.1.3 Назви одиниць адміністративно-територіального устрою України (Автономної Республіки Крим та областей) встановлені Конституцією України.

Назви районів, міст, районів у містах, селищ, сіл, міських, селищних та сільських рад та адміністра-

тивний статус населених пунктів встановлюються відповідно до Довідника адміністративно-територіального устрою України останнього року видання, що чергується за постановами та рішеннями Верховної Ради України, та повідомлень про зміни в адміністративно-територіальному устрої України, опублікованими в офіційному нормативному бюлетені "Відомості Верховної Ради України".

6.1.4 Назви соціально-економічних об'єктів (залізничних станцій, зупинкових пунктів, аеропортів, аеродромів, морських та річкових портів, пристаней) встановлюються відповідно до Тарифного керівництва № 4 та офіційної інформації відповідного органу виконавчої влади з питань транспорту.

6.1.5 Назви об'єктів природно-заповідного фонду (національних природних парків, природних заповідників, регіональних ландшафтних парків, заказників, заповідних урочищ, дендрологічних парків, пам'яток природи тощо) встановлюються згідно з інформацією відповідного органу виконавчої влади.

6.1.6 Назви фізико-географічних об'єктів (морів, заток, проток, островів, півостровів, бухт, мисів, річок, озер, водосховищ, боліт, каналів, гір, рівнин, плоскогір'їв, височин, гірських хребтів, ярів, балок тощо) встановлюються за такими джерелами:

назви гідронімів (річки, струмки та інші водотоки) – за „Словником гідронімів України” (К., Наукова думка, 1979 р.), назви водосховищ та об'єктів судноплавних річок – за лоціями або картами водосховищ; назви об'єктів морів, шельфових зон (островів, півостровів, заток, бухт, кіс, мілин, банок тощо) – за морськими навігаційними картами та лоціями тощо;

назви значних фізико-географічних об'єктів (гір, рівнин, низин, плоскогір'їв, височин, гірських хребтів та перевалів, озер тощо) встановлюються за енциклопедичними, довідковими та картографічними виданнями; назви незначних об'єктів (ставків, боліт, озер, джерел, струмків, лісів, ярів, балок, урочищ тощо) – за топографічними картами та планами, планами лісовпорядкування та землеустрою тощо.

6.1.7 Унормована географічна назва України передається літерами латинського алфавіту (латиницею) відповідно до чинного нормативу.

6.1.8 Вид географічного об'єкта визначається відповідно до джерела, за яким подається унормована назва.

6.1.9 Адміністративно-територіальна прив'язка включає назви адміністративно-територіальних одиниць (області, району, міської, селищної та сільської рад), на території яких розташований географічний об'єкт, та посилання на джерело, за яким це встановлено.

Для населених пунктів зазначається їх адміністративне підпорядкування та відповідні акти Верховної Ради України, рішення обласних рад або черговий Довідник адміністративно-територіального устрою України. Код об'єкта адміністративно-територіального устрою (КОАТУУ) вноситься згідно з “Класифікатором об'єктів адміністративно-територіального устрою України” ДК 014-97.

Географічні координати (широта і довгота) вказуються з точністю до 1 секунди. Методика їх визначення для різних географічних об'єктів встановлюється окремо.

Зазначається номенклатура аркуша топографічної карти відповідного масштабу.

Географічний об'єкт прив'язується до найближчих значних об'єктів (населені пункти, залізничні станції, гори, озера, урочища тощо).

6.1.11 Додатково вноситься інформація про усі відомі варіанти назви та виду зазначеного географічного об'єкта, його перейменування, зміна статусу (категорії) з посиланням на відповідні джерела. Назва географічного об'єкта, який знаходиться в місцях компактного проживання національних меншин, зазначається також і мовою цієї національної меншини.

6.2 Відомості про географічні назви зарубіжних країн та джерела їх встановлення

6.2.1 До бази даних Державного реєстру географічних назв вносяться унормовані назви географічних об'єктів, що знаходяться на території інших держав, найбільш уживані в Україні, передані українською мовою з мови оригіналу відповідно до принципів міжнародної стандартизації географічних назв.

6.2.2 Назви географічних об'єктів зарубіжних країн: адміністративно-територіальних (держав та залежних територій, адміністративних одиниць, столиць, адміністративних центрів, населених пунктів); соціально-економічних (міжнародних аеропортів та морських портів); фізико-географічних (океанів, морів, заток, проток, гір, рівнин, височин, низин, вулканів, островів, півостровів, бухт, мисів, річок, озер, льодовиків, солончаків тощо); природно-заповідних (національних (регіональних) парків, природних заповідників, резервацій тощо) українською мовою встановлюються відповідно до Газетира географічних назв світу, довідника Назви країн та територій світу, географічних словників і довідників, енциклопедичних та картографічних матеріалів.

6.2.3 Для написання українською мовою географічних назв зарубіжних країн, які не зазначені у вищезгаданих виданнях, використовуються офіційні джерела відповідних національних уповноважених органів з географічних назв (каталоги, газетири, реєстри, переліки, географічні словники, довідники та картографічні видання).

6.2.4 Унормування географічних назв зарубіжних країн здійснюється за правилами відповідних інструкцій з передачі українською мовою географічних назв і термінів зарубіжних країн.

Назви низки географічних об'єктів подаються за традиційно усталеним написанням, яке закріпилося в українській літературі і картографії.

6.2.5 Національне унормоване написання географічної назви офіційною (державною) мовою (або мовами) встановлюється за офіційною інформацією національного уповноваженого органу з географічних

назв. Якщо національне написання базується не на латинському алфавіті, то географічні назви наводяться офіційно встановленою латиницею. До Державного реєстру географічних назв вводиться інформація про країну (місцезнаходження), де розташовано географічний об'єкт, та мову або мови, що використовуються.

6.2.6 Вид географічного об'єкта визначається відповідно до джерела, за яким подається унормована назва.

6.2.7 Адміністративно-територіальна прив'язка зарубіжного географічного об'єкта включає назви адміністративних одиниць першого, при можливості і другого рівня (республіки, області, регіони, автономні області, провінції, округи, префектури і т. д.), на території яких він розташований.

Вказуються з точністю до 1 мінути географічні координати (широта і довгота) географічного об'єкта та картографічні джерела. Географічний об'єкт прив'язується до найближчих значних об'єктів (населені пункти, залізничні станції, гори, озера, водосховища, річки тощо).

6.2.8 Додаткова інформація про географічні назви зарубіжних країн (варіанти назви та виду географічного об'єкта, його перейменування) зазначається тільки при її наявності.

Голова Державної служби геодезії, картографії та кадастру **В. П. Ткаліч**

Додаток А

РЕСТРАЦІЙНО-ОБЛІКОВІ ФОРМИ ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРУ ГЕОГРАФІЧНИХ НАЗВ

А.1 Картка обліку географічних назв України

Державний реєстр географічних назв КАРТКА ОБЛІКУ ГЕОГРАФІЧНИХ НАЗВ УКРАЇНИ			
1. Основна інформація:			
Унормована назва			
Джерело встановлення унормованої назви			
Дата встановлення унормованої назви			
Унормована назва латиницею			
Вид географічного об'єкта		Ознака існування	
Джерело встановлення виду			
Дата встановлення виду		Адміністративний статус	
Адміністративно-територіальна прив'язка географічного об'єкта			
Адміністративно-територіальна одиниця (АР Крим, область)	Джерело встановлення інформації		Дата
Район	Джерело встановлення інформації		Дата
Міська, сільська/селищна рада	Джерело встановлення інформації		Дата
Код КОАТУУ населеного пункту			
Географічні координати:	широта	довгота	
Номенклатура аркуша топографічної карти			
Прив'язка до інших географічних об'єктів			
2. Додаткова інформація:			
Варіанти назви	Джерело встановлення інформації		Дата
Назва мовою національної меншини	Мова	Джерело встановлення інформації	Дата
Історична назва	Джерело встановлення інформації		Дата
Перейменування географічного об'єкта	Джерело встановлення інформації		Дата перейменування
Варіанти виду географічного об'єкта	Джерело встановлення інформації		Дата
Зміна статусу (категорії)	Джерело встановлення інформації		Дата
Зняття з обліку	Джерело встановлення інформації		
Примітки			
Виконавець	(дата)	(підпис)	(ПІБ)

А.2 Картка обліку географічних назв зарубіжних країн

Державний реєстр географічних назв			
КАРТКА ОБЛІКУ ГЕОГРАФІЧНИХ НАЗВ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН			
1. Основна інформація:			
Унормована назва українською мовою			
Джерело встановлення унормованої назви українською мовою			
Національне унормоване написання назви географічного об'єкта			
Джерело встановлення унормованої назви			
Країна (місцезнаходження)	Мова оригінальної назви	Офіційна(і) мова(и)	Джерело встановлення інформації
Вид географічного об'єкта	Ознака існування		
Джерело встановлення виду			
Дата встановлення виду	Адміністративний статус		
Адміністративно - територіальна прив'язка географічного об'єкта			
Адміністративна одиниця першого рівня	Джерело встановлення інформації		Дата
Адміністративна одиниця другого рівня	Джерело встановлення інформації		Дата
Географічні координати	широта	довгота	
Картографічні матеріали			
Прив'язка до інших географічних об'єктів			
2. Додаткова інформація:			
Варіанти назви	Джерело встановлення інформації		Дата
Перейменування географічного об'єкта	Джерело встановлення інформації		Дата
Історична назва	Джерело встановлення інформації		Дата
Варіанти виду географічного об'єкта	Джерело встановлення інформації		Дата
Примітки			
Виконавець	(дата)	(підпис)	(ПІБ)

А.3 Реєстраційно-облікова форма географічних назв України

Державний реєстр географічних назв			
РЕЄСТРАЦІЙНО-ОБЛІКОВА ФОРМА ГЕОГРАФІЧНИХ НАЗВ УКРАЇНИ			
1. Основна інформація:			
Реєстраційний номер		Дата реєстрації	
Унормована назва			
Джерело встановлення унормованої назви			
Дата встановлення унормованої назви			
Унормована назва латиницею			
Вид географічного об'єкта	Ознака існування		
Джерело встановлення виду			
Дата встановлення виду	Адміністративний статус		
Адміністративно-територіальна прив'язка географічного об'єкта			
Адміністративно-територіальна одиниця (АР Крим, область)	Джерело встановлення інформації		Дата
Район	Джерело встановлення інформації		Дата
Міська, сільська/селищна рада	Джерело встановлення інформації		Дата
Код КОАТУУ населеного пункту			
Географічні координати:	широта	довгота	
Номенклатура аркуша топографічної карти			
Прив'язка до інших географічних об'єктів			
2. Додаткова інформація:			
Варіанти назви	Джерело встановлення інформації		Дата
Назва мовою національної меншини	Мова	Джерело встановлення інформації	Дата
Історична назва	Джерело встановлення інформації		Дата
Перейменування географічного об'єкта	Джерело встановлення інформації		Дата перейменування
Варіанти виду географічного об'єкта	Джерело встановлення інформації		Дата
Зміна статусу (категорії)	Джерело встановлення інформації		Дата
Зняття з обліку	Джерело встановлення інформації		
Примітки			

А.4 Облікова форма географічних назв зарубіжних країн

Державний реєстр географічних назв ОБЛІКОВА ФОРМА ГЕОГРАФІЧНИХ НАЗВ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН			
1. Основна інформація:			
Обліковий номер		Дата реєстрації	
Унормована назва українською мовою			
Джерело встановлення унормованої назви українською мовою			
Національне унормоване написання назви географічного об'єкта			
Джерело встановлення унормованої назви			
Країна (місцезнаходження)	Мова оригінальної назви	Офіційна(і) мова(и)	Джерело встановлення інформації
Вид географічного об'єкта		Ознака існування	
Джерело встановлення виду			
Дата встановлення виду		Адміністративний статус	
Адміністративно - територіальна прив'язка географічного об'єкта			
Адміністративна одиниця першого рівня		Джерело встановлення інформації	Дата
Адміністративна одиниця другого рівня		Джерело встановлення інформації	Дата
Географічні координати		широта	довгота
Картографічні матеріали			
Прив'язка до інших географічних об'єктів			
2. Додаткова інформація:			
Варіанти назви	Джерело встановлення інформації	Дата	
Перейменування географічного об'єкта	Джерело встановлення інформації	Дата	
Історична назва	Джерело встановлення інформації	Дата	
Варіанти виду географічного об'єкта	Джерело встановлення інформації	Дата	
Примітки			

Додаток Б

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Glossary of Terms for the Standardization of Geographical Names / Department of Economic and Social Affairs, UN Group of Experts on Geographical Names. – New York: UN, 2002 (Глосарій термінів для стандартизації географічних назв / Департамент економіки і соціальної політики. Група експертів ООН з географічних назв).
2. Український правопис / Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні НАН України, Ін-т укр. мови НАН України. – К.: Наукова думка, 2008.
3. Manual for the national standardization of geographical names. United Nations Group of Experts on Geographical Names / Department of Economic and Social Affairs. – United Nations, New York, 2006. (Настанови з національної стандартизації географічних назв. Група експертів ООН з географічних назв).
4. Руководство по национальной стандартизации географических названий. Группа экспертов Организации Объединенных Наций по географическим названиям / Департамент по экономическим и социальным вопросам. – ООН, Нью-Йорк, 2007. (Настанови з національної стандартизації географічних назв. Група експертів ООН з географічних назв).